

Rusija 2018.

Postoji nekoliko čvrstih, utemeljenih indicija na temelju kojih možemo pretpostaviti da će ovogodišnje Svjetsko nogometno prvenstvo (u Rusiji, od 14. lipnja do 15. srpnja) biti jedno od najboljih dosad. Ako ne i najbolje.

A domaćini, Rusi, zasigurno bi ovoj prognozi dodali i jedan mali (ili veliki, kako se uzme) aneks: da će to prvenstvo biti i najbolje organizirano dosad.

To je ovih dana, doznajem, predsjednik *Gazproma Neft* Alexander V. Dyukov rekao šefu i glavnom menadžeru Sportskih igara mladih Zdravku Mariću, za njihova nedavnog susreta i razgovora u Moskvi - da će ovo prvenstvo biti dosad najkvalitetnije, a usto i dosad najbolje organizirano.

Pritom je Dyukov tu svoju superoptimističnu prognozu potkrijepio dvama ključnim argumentima.

Prvo, na prvenstvu će se, rekao je, igrati dosad najbolji nogomet (najbolji barem u proteklih 20-ak godina, a možda i kada je riječ o svim dosadašnjim svjetskim prvenstvima, počevši od onoga u Urugvaju 1930. pa sve do danas).

I drugo, infrastruktura, tj. stadioni, bit će dosad najbolji i najkvalitetniji.

A, naravno, i najskuplji. Primjerice, samo je u izgradnju nogometnog stadiona Zenita (koji se ove godine ipak nije kvalificirao u Ligu prvaka!), u Sankt-Peterburgu, uloženo 800 milijuna dolara, dok se cjelokupno ulaganje Rusije za ovo nogometno natjecanje procjenjuje na rekordnih 15,5 milijardi eura.

Osobno pratim svjetska nogometna prvenstva od svoje 15. godine, tj. od 1974., i mislim da ovakve superlativne prognoze (uglavnom) "piju vodu".

Kad je već riječ o toj, 1974. godini, da podsjetim: te se godine Mundijal - kako se nekad tepalo Svjetskom nogometnom prvenstvu - igrao u SR Njemačkoj, uz sudjelovanje i reprezentacije SFR Jugoslavije, koju je predvodio Miljan Miljanić. Većinu tadašnjih jugoslavenskih reprezentativaca sačinjavali su igrači Crvene zvezde (Džajić, Karasi, Aćimović, V. Petrović) i Hajduka (Šurjak, Oblak, Buljan, Mužinić), ali i mostarskog Veleža (Bajević, Marić, Vladić), koji je u to vrijeme, u jugoslavenskim razmjerima, bio u velikom usponu. Počeli smo vrlo dobro, protiv Brazila (tada aktualnog prvaka svijeta) odigrali smo 0:0, kvalificirali smo se u drugu, višu skupinu, ali je onda tzv. jugoslavenski mentalitet učinio svoje, zaredale su neke u biti banalne svađe i svađice oko novca i isplata premija, pa smo izgubili tri utakmnice zaredom (od domaćina, SR Njemačke, Poljske i Švedske) i ispali.

A u finalu je SR Njemačka, predvođena Beckenbauerom i golgeterom Gerdom Müllerom, pobijedila Nizozemsku, predvođenu Cruijffom, sa 2:1. Tada je bila u modi krilatica ili sintagma "totalni nogomet", tj. izrazito dinamičan, ofanzivan i ubojit način igranja koji je promovirala reprezentacija Nizozemske, u opreci spram defanzivnog, kalkulantskog i destruktivnog stila nogometa, tzv. *catenaccia*, koji je bio karakterističan za Talijane (i koji je, kako se smatralo, upropaštavao nogomet, čineći ga neatraktivnim i dosadnim za veliku većinu gledatelja, osobito onih koji prate nogomet zbog ljepote i atraktivnosti te igre, a ne samo zbog rezultata).

U zadnjih 25 godina, otkako Hrvatska postoji kao samostalna država, najbolja (ujedno i najefikasnija) nogometna prvenstva bila su ona iz 1994. (u SAD-u) i 1998. (u Francuskoj). Na ovome drugom naša je reprezentacija, na čelu s izbornikom Ćirom Blaževićem, osvojila 3. mjesto, što je i do danas najbolji rezultat Hrvata (ali i bivših Jugoslavena generalno) na svjetskim nogometnim prvenstvima ikad.

Riječ je o onoj čuvenoj generaciji "vatrenih", sa Zvonetom Bobanom, Prosinečkim, Šukerom, Bilićem, Ladićem i ostalima. U skupini smo pobijedili Jamajku 3:1 i Japan 1:0 te izgubili od Argentine 0:1, zatim smo u osmini finala pobijedili Rumunjsku 1:0, u četvrtinalu Njemačku sa senzacionalnih 3:0, da bismo nakon poraza u polufinalu od domaćina Francuske 1:2 u utakmici za 3. mjesto dobili Nizozemsku 2:1.

Nažalost, to je, do danas, jedino Svjetsko prvenstvo u kojemu je hrvatska reprezentacija prošla skupinu. Ispali smo u svojoj skupini 2002., unatoč blistavoj pobjedi nad Talijanima (izbornik Mirko Jozić), 2006. (izbornik Zlatko Kranjčar) i 2014. (izbornik Niko Kovač), dok se na SP 2010. u Južnoj Africi nismo ni kvalificirali.

Živo se sjećam oba ona natprosječno kvalitetna i efikasna Mundijala, iz 1994. i 1998. Onaj iz 1994. dočekan je s puno skepse, jer se igrao u zemlji (Sjedinjenim Američkim Državama) za koju se smatralo da nogomet u njoj niti ne postoji. SAD i nogomet - držalo se da to ne ide jedno s drugim. No FIFA je upravo i imala tu namjeru da razvija nogomet i tamo gdje još nije (dokraja) ukorijenjen, pa će se baš iz toga razloga Svjetsko nogometno prvenstvo 2002. igrati na Dalekom Istoku (Japan i Južna Koreja), ono 2010. u Južnoj Africi, a ono 2022., koje tek slijedi, na Bliskom Istoku (Katar).

I danas pamtim komentar tadašnjeg glavnog urednika *Sportskih novosti* Zvone Mornara, koji nije skrivao oduševljenje igrama i rezultatima u Americi 1994. To je prvenstvo proglasio praznikom ili preporodom nogometa - ili nekim sličnim pojmom. Podbacilo je jedino finale, između Brazila i Italije, na kojem nije bilo golova pa je pobjednik, svjetski prvak (Brazil), odlučen jedanaestercima.

Nakon Svjetskog nogometnog prvenstva 1998. u Francuskoj, nogomet je na tim elitnim smotrama bio promjenljive kvalitete (i efikasnosti).

Natjecanje po skupinama na Svjetskom nogometnom prvenstvu 2002. bilo je vrlo dobro, čak odlično, s jako puno golova (Hrvatska je u svojoj skupini pobijedila Italiju sa 2:1; tu sam utakmicu gledao u Mostaru, u hotelu "Ero", i sjećam se kako su mostarski Hrvati slavili, a mostarski Bošnjaci tugovali - Bošnjaci su na tom SP-u navijali za Tursku), ali je podbacila završnica. Svjetsko prvenstvo 2006. u Njemačkoj bilo je osrednje, s dominacijom defanzivnog nogometa (nije slučajno svjetski prvak bila tada Italija). Turnir iz 2010. - onaj u Južnoj Africi - bio je pak čista suprotnost onome iz 2002.: sam početak bio je katastrofalan, i to u svakom pogledu (neki su za taj podbačaj okrivili navodno čudno i pogrešno iskonstruiranu nogometnu loptu), ali je završnica, počevši od osmine finala, bila na visini: još pamtim blistave pobjede njemačke reprezentacije (ali koja tada ipak nije osvojila prvo mjesto) nad Engleskom u osmini finala 4:1 i Argentinom u četvrtfinalu 4:0.

A zadnje prvenstvo, u Brazilu 2014.? Po mnogome je bilo slično nalik onome iz 2002.: odličan i furiozan početak, ali kako se išlo prema kraju, tj. finalu, bilo je sve manje golova, a sve više proračunosti i defanzive. A i ona bizarna pobjeda Njemačke nad domaćinom Brazilom u polufinalu (7:1) više je govorila o gotovo provincijskoj (ne)kvaliteti Brazila u tom trenutku nego o superiornosti njemačke reprezentacije (koja je ipak zasluženo te godine postala prvak svijeta).

Ali da vidimo koje su to indicije ili pretpostavke koje nam obećavaju da bi ovogodišnje Svjetsko nogometno prvenstvo, u Rusiji, moglo biti dosad najkvalitetnije i najzbuđljivije?

Izdvojit ću tri argumenta - po meni najvažnija.

Prvo: Svjetsko nogometno prvenstvo već duže vremena nije najjače nogometno natjecanje na svijetu. To je danas Liga prvaka (*Champions League*), kao svojevrsan simbol trijumfa globalnog kapitalizma u nogometu.

Sjećam se kako mi je kolega Vlado Vurušić prije jako puno godina (možda devedesetih, možda još prije) nagovijestio vrijeme u kojem će klubovi (dakako oni najjači i najbogatiji, poput Reala iz Madrida, Barcelone, Bayern a itd.) biti bolji ili mnogo bolji od pojedinih, i to čak i onih najuspješnijih reprezentacija. Dakle, i od reprezentacije Brazila, Njemačke, Argentine, Španjolske, Engleske, Italije itd. I to je danas čista i neupitna stvarnost svjetskog nogometa. To je, rekao bih, jedna od temeljnih konstanti ili zakonitosti današnjega globalnog nogometa, ili nogometa u današnjemu globalnom kapitalizmu, u kojem su "alfa i omega" klubovi - oni najjači klubovi u Europi i na svijetu - dok su reprezentacije prilično gurnute u stranu, tj. na periferiju (i to iz jednog jedinog razloga: što je novac najvećim dijelom koncentriran upravo u klubovima - jakim privatiziranim klubovima - čiji su vlasnici veliki i moćni svjetski bogataši, mahom iz Rusije, s Bliskog ili Dalekog Istoka ili iz SAD-a).

Messi je reprezentativac Argentine, ali njegova je prava "domovina" Barcelona, dakle jedan španjolski (katalonski) klub - klub u kojem se on formirao kao igrač i postao to što jest. Cristiano Ronaldo je reprezentativac Portugala, štoviše i portugalski "domoljub" (u to smo se imali prilike uvjeriti na zadnjemu Europskom nogometnom prvenstvu, 2016.) - ali on je prije svega igrač jednoga španjolskog kluba, Reala iz Madrida, koji, zajedno s Messijem, dominira, i kao igrač i kao strijelac, u španjolskoj *La Ligi*. Slično bismo mogli ustvrditi i za Egipćanina Salaha, koji ove sezone blista u (Kloppovu) Liverpoolu, dakle u engleskoj *Premier League*, i koji bi vrlo lako mogao biti najbolji igrač (ili golgeter) predstojećeg Svjetskog nogometnog prvenstva u Rusiji.

Dakle, Liga prvaka je puno toga "otela" svjetskim nogometnim prvenstvima - u zadnjih 20-25 godina - jer ona je, a ne mundijali, ta koja diktira pravac razvoja svjetskog nogometa. No čini se da je došao trenutak da to "oteto" bude sada jednim dijelom i vraćeno.

Dvije zadnje Lige prvaka, ona iz 2016.-2017. i ova aktualna, iz 2017.-2018., bile su dosad najbolje, najdinamičnije, najzbudljivije, najefikasnije, s najviše golova, dramatike i preokreta. Čini se da je nogomet (napokon) došao do onoga stadija ili stupnja koji je francuski marksistički filozof i osnivač Situacionističke Internacionale Guy Debord okarakterizirao i ovjekovječio - naravno, u krajnje negativističkom kontekstu, s obzirom na svoj vlastiti antikapitalistički i revolucionarni ideološko-politički pristup - zvučnom sintagmom "društvo spektakla" (tako se zove Debordova najpoznatija knjiga, iz 1967.). U nogometu se pored pukog rezultata sve više traži i spektakl (dakle efikasnost, golovi, atraktivnost i dramatika), a spektakl se traži najviše ili isključivo zbog toga što to diktira novac, svjetski kapital, koji stoji u srži funkcioniranja i razvoja svjetskog, tj. globalnog nogometa.

Vidimo koji su to treneri (i s kakvim pristupom nogometu) najjačih europskih klubova obilježili ovu zadnju (još uvijek aktualnu, jer predstoji veliki finale, u Kijevu) Ligu prvaka: Klopp u Liverpoolu, Heynckes u Bayernu, Zidane u Real Madridu, Guardiola u Manchester Cityju... To su oni treneri koji promiču brz, napadački, atraktivan i fajterski nogomet; Klopp čak ni ne zna što je to defanziva, a eto ga u finalu najjačeg natjecanja na svijetu. A gdje je Mourinho, aktualni trener Manchester Uniteda, jedan od simbola ziheraškog, defanzivnog i isključivo na goli rezultat orijentiranog nogometa? Ispao (neslavno) u osmini finala Lige prvaka, i sada ga već tretiraju, iako to ipak nije zaslužio, gotovo kao redikula (pa će o tome sada itekako morati voditi računa i trener Atletica iz Madrida Simeone, još jedan od promotora/praktičara defanzive i destrukcije u nogometu, ne želi li doživjeti sudbinu sličnu Mourinhovoj).

I eto, sada će se ovakva nogometna filozofija, karakteristična za Ligu prvaka, morati, po zakonu spojenih posuda, preliti i na Svjetsko nogometno prvenstvo - ovo u Rusiji, ovoga ljeta - jer nogomet, čini se, u ovome trenutku i ne može drugačije funkcionirati (otežavajuća okolnost bi, međutim, mogla biti ta da će neki, i to najbolji, igrači biti umorni i iscrpljeni zbog minule vrlo duge i naporene sezone, s naglaskom upravo na Ligu prvaka, ali i na nacionalna prvenstva tzv. liga Petice).

Drugi je argument koji obećava i jamči vrhunski nogomet u Rusiji izvedenica prvog: zbog totalne dominacije ofanzivnog, zabijačkog nogometa glavni, dominantni igrači u pojedinim reprezentacijama (kao i u klubovima) više nisu vezni igrači (a o defanzivcima da i ne govorimo), kao što je to bilo desetljećima unatrag, praktički otkako postoji nogomet kao svjetski fenomen - nego najistureniji napadači, golgeteri, ono što se nekada nazivamo "vođama navale" (ili "centarforima").

I (gotovo) svaka reprezentacija ima (najmanje) jednog takvog: Brazil Neymara, Argentina Messija, Portugal Cristiana RONALDA, Urugvaj Suarez i Cavanija, Francuska Mbappé i Griezmana (i još neke, npr. Lacazettea), Egipat Salaha, Senegal Mané, Poljska Lewandowski, Engleska Kane, Kolumbija Falcao (a tu je i James Rodriguez, ponajbolji igrač prethodnog SP-a, u Brazilu 2014.)...

Ali vrijedi i obrnuto: one reprezentacije koje nemaju jakog isturenog napadača, vrhunske klase (odnosno ekstraklase), mogle bi biti u problemima, ma kako inače snažne i moćne bile, i pojedinačno i kao ekipe. Primjerice, (inače favorizirana) Španjolska bi mogla imati taj hendikep (njihov glavni napadač Diego Costa iz Atletico Madrida ipak nije takav format kao Salah, Messi, Neymar ili Ronaldo; a isto se može reći i za Isca iz Real Madrida), a mogla bi ga također imati i Njemačka (njihova mlada zvijezda Werner iz RB Leipziga još se nije dokraja isprofilirao, dok je Thomas Müller, ma kako zahvalan i koristan bio, ipak limitiranih dosega i kvaliteta), tako da je njemački izbornik Joachim Löw bio primoran takoreći u zadnji čas pozvati gotovo već isluženog i zaboravljenog Maria Gómeza (danas napadača Stuttgarta, koji ove godine nije igrao ni u Europskoj, a kamoli Ligi prvaka), kako bi bio koliko-toliko siguran da na klupi ima napadača koji, bude li to potrebno, može zabit gol i preokrenuti rezultat.

To se na zadnjim svjetskim prvenstvima ne bi dogodilo, ali se na ovome, u Rusiji (odnosno uoči njega), eto, događa - da njemački izbornik Löw i pored tolikog broja vrhunskih igrača u svojoj ekipi zove jednog "starca", jer logika ovoga prvenstva jednostavno diktira da moraš imati "napadača više" da bi se mogao nadati vrhunskom rezultatu i trofeju.

Nažalost, i mi smo u (manjoj) skupini zemalja/reprezentacija koje nemaju megazvijezdu, odnosno "izvanzemaljca", u svom najisturenijem napadačkom redu. Naš je glavni igrač veznjak (često čak defanzivni) Luka Modrić, dok su naši napadači Mandžukić, Perišić, N.Kalinić, Kramarić i još neki - i pored svojih zvučnih imena i vrhunskih karijera u klubovima - u kvalifikacijama za ovo svjetsko prvenstvo zabili sramotno malo golova (što je, čini se, najozbiljniji problem s kojim se naša reprezentacija suočava u ovome trenutku). Najgore je kad si u neslaganju ili čak protuslovlju s trenutkom koji je u datom trenutku - tj. sada, 2018. - aktualan.

A treći je argument za "najprvenstvo" u Rusiji taj da svi mi, koji nogomet pratimo jako dugo, već desetljećima, taj da - htjeli mi to ili ne htjeli - postajemo pomalo i nostalgичni. Baš zato što su u ovome trenutku ili u ovome novom dobu klubovi puno više "in" nego reprezentacije, prisjećat ćemo se, s nostalgijom, onih vremena kada je bilo obrnuto, tj. kada su reprezentacije bile glavne, a samim time i svjetska nogometna prvenstva, neusporedivo snažnije i s puno više vrhunskih igrača nego klubovi (riječ je o vremenu prije nastanka i uspona globalnog kapitalizma, krajem 80-ih i početkom 90-ih). A time ćemo se ujedno prisjećati i svog djetinjstva i rane mladosti.

Taj fenomen nostalgije prepoznala je i talijanska kompanija Panini, čiji je album sa samoljepivim sličicama nogometaša i ovoga ljeta hit u cijelome svijetu (ali zato ta ista kompanija početkom svake jeseni izdaje i albume - još veće i luksuznije od ovoga posvećenom svjetskom nogometnom prvenstvu - "Fifa 365", koji su posvećeni klubovima i klupskim prvenstvima u Europi i svijetu).

Sve su to, čini se, razlozi zašto (ipak) neće uspjeti (politički) bojkot Svjetskog nogometnog prvenstva u Rusiji 2018., koji zazivaju ili najavljuju pojedini moćni i utjecajni političari i državnici na Zapadu. Bojkot koji bi, zapravo, trebao biti bojkot uperen protiv moćnog predsjednika Rusije (po nekima diktatora) Putina.

Najdalje je u tim optužbama i zazivanju bojkota otišao britanski ministar vanjskih poslova Boris Johnson, koji je u travnju o.g. izjavio da se Putin želi okoristiti Svjetskim nogometnim prvenstvom u Rusiji jednako kao što se Hitler želio okoristiti Olimpijskim igrama u Berlinu 1936. Dakle - usporedio je Putina s Hitlerom. Obje sportske priredbe, ovu iz 2018. i onu iz 1936., definirao je kao paravan za imperijalističke i diktatorske režime nekadašnjega nacističkog Berlina i današnje, kako to neki kažu, "totalitarne" putinovske Moskve.

Na tragu te Johnsonove optužbe/prijetnje, i Vlada u Londonu je, nedavno, najavila da, u znak bojkota, nijedan njezin dužnosnik neće doći u Rusiju na otvaranje SP-a niti će prisustvovati ijednoj utakmici, a britanskom su se diplomatskom bojkotu, odnosno najavi bojkota, pridružili Islandani (tj. islandska Vlada) i Australci.

Naposljetku, 20. travnja 2018. u Europskom parlamentu 60 zastupnika iz 16 država članica EU potpisalo je otvoreno pismo kojim poziva vlade svih zemalja EU da bojkotiraju SP u Rusiji, tj. da ne šalju svoje dužnosnike na Mundijal u Moskvu. Razlozi (argumenti) su i u ovom slučaju isključivo protoputinovski: Putin je diktator i imperijalist koji je 2014. napao Ukrajinu i oteo joj Krim; on vodi kibernetički rat protiv EU i cijeloga Zapada; on krši ljudska prava u Rusiji, prezire vrijednosti liberalne demokracije i ruga im se; on štiti "ubojicu" Asada u Siriji i njegov diktatorski režim; on je autokrat koji se ponaša kao car i koji će nakon nove izborne pobjede vladati Rusijom i idućih šest godina, s namjerom da ostane doživotni predsjednik, itd...

Neovisno o tome koliko su neke od tih optužaba opravdane ili ne (usporedba s Hitlerom iz 1936. ipak je već i "na prvu loptu" neumjesna i čini se da više govori o mrzovoljnom karakteru i frustracijama političara koji ju je izrekao nego o samome Putinu; današnja Rusija možda nije "liberalnodemokratska", u zapadnjačkom značenju te riječi, ali svakako nije ni nacistička ni fašistička), valja se nadati - i više od toga, vjerovati - da se politički bojkot Svjetskog nogometnog prvenstva neće dogoditi.

Prvo, da se neće dogoditi zbog toga što bi bila velika, nemjerljiva šteta da politički argumenti pobijede nad sportskima (što bi se, u konačnici, moglo protumačiti i kao pobjeda dobra nad zlom; odnosno kao pobjeda podjela u svijetu nad zajedništvom).

A drugo, kako je u srži današnjega globalnog nogometa globalni kapitalizam kao takav, sa svim svojim pravilima i zakonitostima - a globalni je kapitalizam, s jedne strane, proizvod Zapada; a s druge, on je temeljni princip funkcioniranja današnjega i Zapada i Istoka, koji sve više naliči na Zapad - zvuči nelogično da bi Zapad išao protiv nečega što je "njemu imanentno", da tako kažem, pa bilo to ovaj put s primarno (nominalno) ruskim, tj. putinovskim, predznakom. Idući protiv Putina, Zapad bi u ovoj globalnonogometnoj priči, u biti, išao protiv samoga sebe, a to se, naravno, neće dogoditi (osim ako pod bojkotom ne podrazumijevamo nedolazak na SP šačice eurobirokrata koji su spram svjetskog nogometa i SP-a ništa).

Kao što se neće dogoditi ni bojkot onoga idućeg SP-a, u Kataru 2022., iako će i neki tamošnji šeići ili kraljevi nafte nekim političarima na Zapadu (ili na Istoku, svejedno) sasvim sigurno biti nesimpatični. Koliko god neki za nogomet tvrdili da je "najvažnija sporedna stvar na svijetu", on je zapravo jedna od najvažnijih glavnih stvari na svijetu, i to je danas svakome kristalno jasno.

